

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	13
Wstęp do wstępu.....	17
Wprowadzenie.....	21
Rozdział 1	
Przepisy prawa.....	25
1. Rozumienie przepisu prawa.....	25
2. Sposoby formułowania przepisów prawa.....	28
2.1. Uwagi o strukturze przepisów prawa.....	28
2.2. Wartość logiczna przepisów prawa.....	30
3. Adresaci przepisów prawa.....	31
4. Rodzaje przepisów prawa.....	34
4.1. <i>ius cogens</i> - <i>ius dispositivum</i>	34
4.2. Przepisy nakazujące, zakazujące i uprawniające.....	35
4.3. Przepisy odsyłające i blankietowe.....	37
4.4. <i>Lex generalis</i> - <i>lex specialis</i>	40
4.5. Przepisy proste i złożone.....	41
4.6. Przepisy ogólne i jednostkowe.....	42
4.7. Przepisy generalne i indywidualne.....	42
4.8. Przepisy abstrakcyjne i konkretne.....	42
4.9. Przepisy pierwszego i drugiego stopnia.....	43
Rozdział 2	
Fakty prawne, skutki prawne.....	46
1. Fakty prawne.....	46
1.1. Charakterystyka.....	46
1.2. Rodzaje faktów prawnych.....	47
1.3. Orzeczenie sądowe jako fakt prawny.....	49
2. Skutki prawne.....	51

3. Obowiązek.....	53
4. Uprawnienie.....	54
5. Kompetencje.....	55
6. Stosunek prawny.....	57
6.1. Uwagi wstępne.....	57
6.2. Charakterystyka ogólna stosunku prawnego.....	58
6.3. Elementy stosunku prawnego.....	59
6.4. Strony stosunku prawnego.....	60
6.5. Uprawnienie i obowiązek.....	61
6.6. Przedmiot stosunku prawnego.....	63
6.7. Uwagi o konstrukcjach stosunku prawnego.....	66
7. Sankcje.....	70
7.1. Sankcje represyjne.....	70
7.2. Sankcja egzekucyjna.....	72
8. Nieważność.....	73

Rozdział 3

Przepis prawny a norma prawna	77
1. Stosunek pojęć: „przepis prawa” - „norma prawna”.....	77
1.1. Zarys problemu.....	77
1.2. „Przepis prawa” jako pojęcie wyłączne.....	78
1.3. Równoznaczność określeń „przepis prawa”, „norma prawna”.....	80
1.4. Norma prawna jako znaczenie przepisu prawa.....	81
1.5. Norma prawna jako wypowiedź konstruowana z przepisów prawa.....	83
1.6. Norma prawna jako „zjawisko” odrębne od przepisów prawa.....	87
1.7. Wnioski ogólne.....	92
2. Konwencje dotyczące struktury norm prawnych.....	93
2.1. Struktury jednoelementowe.....	93
2.2. Struktury dwuelementowe.....	94
2.3. Struktury trójelementowe.....	96
2.4. Konstrukcja norm sprzężonych (podwójnych).....	97
2.5. Wypowiedź normatywna (norma) jako ciąg relacji.....	98
3. Rekapitulacja rozważań.....	99

Rozdział 4

Prawo	101
1. Czym jest prawo?.....	101
1.1. Pozytywizm prawniczy - teorie praw natury.....	102
1.2. Pozytywizm „miękki” - integralna filozofia prawa.....	105
1.3. Realizm prawny.....	109
1.4. Wybrane koncepcje prawa końca XX w.....	112
1.5. Zamiast podsumowania. Czy to, co deklarujemy, jest tym samym, co robimy w rzeczywistości?.....	113

Rozdział 5

System prawa	117
1. Generalne akty prawne	117
2. Hierarchia generalnych aktów prawnych	124
3. Gałęzie prawa	129
4. Pojęcie systemu prawa	135
5. Zasady systemu prawa	139
6. Zasady - reguły	143

Rozdział 6

Sposoby powstawania prawa	149
1. O tzw. źródłach prawa	149
2. Stanowienie	152
2.1. Uwagi wstępne	152
2.2. Konstytucja	153
2.3. Ustawa	155
2.3.1. Pojęcie ustawy	155
2.3.2. Ustawa w rozumieniu formalnym i materialnym	159
2.3.3. Procedura ustawodawcza	161
2.4. Inne akty prawne „z mocą ustawy”	165
2.5. Rozporządzenie	166
2.6. Akty wewnętrzne	168
2.7. Inkorporacja i kodyfikacja	168
2.8. Uwagi o działalności prawotwórczej	170
3. Prawo Unii Europejskiej	171
3.1. Zasady prawa UE	171
3.2. Zasady wynikające z prawa międzynarodowego	172
3.3. Zasady ogólne wspólne dla porządków prawnych państw członkowskich UE	172
3.3.1. Pewność prawa	173
3.3.2. Subsydiarność	174
3.3.3. Proporcjonalność	174
3.4. Zasady prawa unijnego wynikające z orzecznictwa TSUE	175
3.4.1. Pierwszeństwo prawa UE	175
3.4.2. Efektywność	176
3.4.3. Jednolite stosowanie	176
3.4.4. Bezpośredni skutek i bezpośrednia stosowalność	177
3.4.5. Niezależność proceduralna	177
3.5. Źródła prawa UE	178
3.5.1. Prawo pierwotne	178
3.5.2. Prawo wtórne	178
3.5.2.1. Rozporządzenia	179
3.5.2.2. Dyrektywy	179

3.5.2.3. Decyzje.....	180
3.5.2.4. Zalecenia i opinie.....	180
3.6. Konstytucja RP wobec prawa międzynarodowego i prawa UE.....	180
3.7. Orzeczenie do samodzielnej analizy w sprawie Doliny Rospudy, C-193/07 R.....	182
4. Prawo zwyczajowe.....	183
5. Prawo precedensowe.....	186
6. Umowa.....	188
7. Religia.....	189

Rozdział 7

Dostęp do informacji prawnej.....	193
1. Wstęp.....	193
2. Publiczne bazy aktów prawnych.....	197
2.1. Dzienniki urzędowe.....	197
2.2. ISAP - Internetowy System Aktów Prawnych.....	198
2.3. Baza aktów UE (EUR-Lex).....	200
3. Bazy orzeczeń.....	202
3.1. Baza orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.....	203
3.2. Baza orzeczeń Sądu Najwyższego.....	204
3.3. Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych.....	206
3.4. Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych.....	207
3.5. Archiwum interpretacji podatkowych.....	209
3.6. Baza orzecznictwa sądów europejskich INFOCURIA.....	210
4. Biuletyn Informacji Publicznej.....	212
5. Bazy materiałów legislacyjnych.....	214
5.1. Strona Sejmu.....	215
5.1.1. „Druki sejmowe”.....	216
5.1.2. „Proces legislacyjny”.....	216
5.1.3. Zakładka „Posiedzenia Sejmu”.....	217
5.1.4. Zakładka „Telewizja sejmowa”.....	217
5.1.5. Zakładka „Archiwum”.....	218
6. Baza Rządowy Proces Legislacyjny.....	218
7. BIP na wybranym przykładzie.....	220
8. Bazy literatury prawniczej.....	221
8.1. Polska Bibliografia Prawnicza 1965-2015.....	221
8.2. Westlaw i HeinOnLine.....	221
9. Komercyjne bazy informacji prawnej.....	222

Rozdział 8

Obowiązywanie prawa.....	226
1. Pojęcie obowiązywania.....	226
2. Kontrowersje związane z obowiązywaniem norm prawa stanowionego. . .	231

3. Zakresy obowiązywania.....	232
3.1. Terytorialny zakres obowiązywania.....	232
3.2. Personalny zakres obowiązywania.....	234
3.3. Temporalny zakres obowiązywania.....	236
3.3.1. Nabycie mocy obowiązującej.....	236
3.3.2. Utrata mocy obowiązującej.....	242
 Rozdział 9	
Stosowanie prawa, decyzje w procesie stosowania prawa.....	247
1. Co w istocie oznacza termin „stosowanie prawa”.....	247
1.1. Rozumienie „stosowania prawa”.....	247
1.2. Modele stosowania prawa.....	248
1.3. Typy stosowania prawa.....	250
1.4. Ideologie stosowania prawa.....	251
2. Jaki charakter mają czynności przeprowadzane w procesie stosowania prawa?.....	255
2.1. Decyzje w procesie stosowania prawa.....	255
2.2. Przykład z orzecznictwa do samodzielnej analizy (rola ocen w toku kwalifikacji stanu faktycznego).....	260
2.3. Luzy decyzyjne w procesie stosowania prawa.....	261
 Rozdział 10	
Argumentacja w procesie stosowania prawa.....	268
1. Jakie znaczenie w procesie stosowania prawa ma argumentacja prawnicza.....	268
1.1. Kompetencja argumentacyjna prawnika.....	268
2. Narzędzia argumentacyjne.....	269
2.1. Reguły inferencyjne (reguły wnioskowań prawniczych).....	270
2.1.1. „Zupełność” prawa i problem „luk w prawie”.....	271
2.1.2. <i>Argumentum a simili</i> - <i>Argumentum a contrario</i>	272
2.1.3. Relacja <i>argumentum a simili</i> (wnioskowanie per <i>analogiam</i>) - <i>argumentum a contrario</i>	277
2.1.4. Wskazówki dotyczące wyboru argumentacji w przypadkach nieunormowanych.....	278
2.1.5. <i>Argumentum a fortiori</i>	279
2.1.6. Wnioskowanie „z celu na środki” (dyrektywy instrumentalnego nakazu i zakazu).....	280
2.2. Toposy prawnicze (topiki prawnicze).....	284
2.3. Reguły kolizyjne.....	286
2.3.1. Reguła hierarchiczności (<i>lex superior derogat legi inferiori</i>).	286
2.3.2. Reguły rozstrzygające kolizje przepisów zajmujących to samo miejsce w hierarchii.....	287

2.3.2.1. Reguła szczególności (<i>lex specialis derogat legi generali</i>).....	287
2.3.2.2. Reguła chronologiczności (<i>lex posterior derogat legi priori</i>).....	288
2.3.3. Kolejność wyboru reguł kolizyjnych.....	289
3. Przedstawione orzeczenia raz jeszcze (kompetencja argumentacyjna prawnika).....	294

Rozdział 11

Wykładnia prawa	297
1. Orzeczenie.....	297
2. Różne rozumienia pojęcia „interpretacja”.....	299
3. Tradycyjne ujęcie wykładni.....	300
3.1. Wykładnia językowa.....	300
3.2. Wykładnia systemowa.....	305
3.3. Wykładnia celowościowa.....	306
4. Krytyka ujęcia tradycyjnego.....	307
5. Sytuacje interpretacyjne.....	309
5.1. Wieloznaczność.....	309
5.2. Nieostrość.....	310
5.3. Znaczenie literalne czy jakieś inne?.....	311
6. Sposoby ustalania intencji.....	312
7. Rodzaje wykładni.....	313
7.1. Wykładnia językowa i pozajęzykowa.....	313
7.2. Wykładnia rozszerzająca i zwężająca.....	314
7.3. Moc wiążąca wykładni.....	314
8. Orzeczenie raz jeszcze.....	316

Rozdział 12

Sposoby posługiwania się terminem „prawo”. Prawo a wartości	318
1. Prawo pozytywne.....	319
2. Prawo przedmiotowe - prawo podmiotowe.....	321
2.1. Prawo przedmiotowe.....	321
2.2. Prawo podmiotowe.....	321
2.2.1. Prawo podmiotowe a uprawnienie.....	321
2.2.2. Teorie praw podmiotowych.....	323
2.3. Stosunek prawa podmiotowego do prawa przedmiotowego.....	325
2.3.1. Koncepcje pierwotności praw podmiotowych.....	325
2.3.2. Koncepcje pierwotności prawa przedmiotowego.....	326
2.3.3. Teorie negujące istnienie praw podmiotowych.....	326
3. Prawo a wartości.....	328
3.1. Czy pomiędzy prawem a wartościami istnieją powiązania?.....	328
3.2. Wartości wyrażone przez prawo (wybrane przykłady).....	330

3.2.1. Godność.....	330
3.2.2. Dobro.....	331
3.2.3. Sprawiedliwość.....	333
3.2.4. Pewność prawa.....	336
3.2.5. Wartości państwa prawnego.....	337
3.2.6. Prawda.....	342
4. Konflikty wartości - proporcjonalność.....	343
Rozdział 13	
Socjologia prawa.....	348
1. Źródła, historia rozwoju socjologii prawa oraz przedmiot badań i definicja.....	349
2. Definicja socjologii prawa, przedmiot badań.....	350
3. Socjologiczne koncepcje prawa.....	352
3.1. Prawo jako fakt społeczny - prawo żywe <i>{living law}</i>	354
3.2. <i>Law in action</i> : norma prawa pozytywnego + instytucjonalny kontekst organizacyjny.....	357
3.2.1. Realizm prawniczy.....	358
3.2.2. Instytucjonalno-organizacyjny wymiar prawa.....	359
3.3. Prawo pozytywne + kultura prawna (postawy wyrażające wartości). . . .	360
3.4. Prawo jako przeżycie psychologiczne (L. Petrażycki).....	363
3.5. Prawo jako suma reguł prawa oficjalnego i nieoficjalnego (A. Podgórecki).....	365
3.5.1. Prawo oficjalne i prawo nieoficjalne.....	365
3.5.2. Relacja prawa oficjalnego i nieoficjalnego.....	366
4. Podsumowanie.....	367
Rozdział 14	
Etyka zawodowa.....	370
1. Etyka prawnicza.....	371
2. Problem odrębności etyki zawodowej.....	372
3. Problem formalizacji etyki zawodowej.....	376
4. Etyka zawodów prawniczych.....	378
4.1. Etyka adwokacka i etyka radców prawnych.....	378
4.2. Etyka notarialna.....	384
4.3. Etyka komornicza.....	386
4.4. Etyka prokuratorska.....	387
4.5. Etyka sędziowska.....	390
5. Etyka administracji publicznej.....	392
Zamiast zakończenia. Prawo w świecie mitów, czyli o tym, dlaczego prawnicy nie są „bogami”.....	395
Dla zainteresowanych i nie tylko...	
Pozycje polecane do samodzielnej lektury.....	399